

Mer løst enn fast om rettspsykiatri

Pål Grøndahl, Ulf Stridbeck, red.

Rettspsykiatriske beretninger

Om sakkyndighet og menneskeskjebner.
413 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk,
2015. Pris NOK 449
ISBN 978-82-05-48459-7

Denne boken er ikke en lærebok, men redaktørene håper «den vil være interessant lesning for leg og lærd om et viktig og omdiskutert fagfelt». Jeg forstår det slik at man har tatt sikte på en sakprosa bok med et nokså bredt nedslagsfelt.

Boken omhandler utilregnelighetsbegrepet, også i historisk og formell sammenheng, og ulike kliniske tilstander som kan medføre utilregnelighet. Det er også kapitler om ulike former for kriminalitet: partnerdrap, «stalking», brannstiftelse og falske tilståelser, foruten kapitler om simulering. Enkelte kjente saker fra rettspsykiatriens historie presenteres. Videre inneholder teksten gode råd for fremtidig sakkyndige.

Det er flere interessante kapitler. Mange begynner med en klinisk vignett som så blir fulgt opp med presentasjon av kliniske og rettspsykiatriske vurderinger. Jeg finner disse vignettene noe løse i stilen. Som fagmann hadde jeg nok ønsket mer stringente fremstillinger, men jeg antar at dette er gjort for å gjøre fremstillingene mer folkelige. Jeg blir også litt forstyrret av at det midt i teksten er rammer med spørsmål til leseren, som «Hva tror du er diagnosen?». Andre kan nok finne dette stimulerende. Fagstoffet som følger vignettene er stort sett godt skrevet. Dessverre er det noen steder slurv med referanser, og det er noen påstander som jeg ikke kan se det er holdepunkt for, blant annet sies det uten forbehold at psykiatri og psykologi ikke er vitenskapelig forankret, bortsett fra noe eksperimentell psykologi.

Alt i alt er dette en bok som jeg skulle ønske journalister og samfunnsdebattanter ville lese, eller i hvert fall slå opp i. Den gir god bakgrunnsinformasjon for å balansere tabloide formuleringer. Boken reiser viktige problemstillinger. Disse problemstillingene har vært diskutert i fagmiljøene i snart 200 år. Forfatterne presenterer noen steder gamle tanker som nye, og har vel generelt gitt liten omtale til den spennende faglige utviklingen som har skjedd innen faget de senere årene. Jeg tror jeg ville ha invitert noen fra Den rettsmedisinske kommisjon til å delta i arbeidet. Det er der kunnskapen om dagens praksis og utfordringer sitter.

Forfatterne presenterer både rettspsykiatriske problemstillinger og gir generell innføring i klinisk psykiatrisk kunnskap som sakkyndige må beherske, men som jo er grundigere behandlet i lærebøker. Boken kan være litt omfattende for lesere som ikke har bakgrunn i faget, og litt snau for de som skal tilegne seg basiskunnskap innen rettspsykiatri.

Randi Rosenqvist

Seniorrådgiver, Ila fengsel og forvaringsanstalt
Østerås

Nært, men overfladisk om kjønnsinkongruens

Marion Arntzen, Kari Kahrs

Så falt brikkene på plass

208 s, ill. Bergen: Fagbokforlaget, 2015.
Pris NOK 329
ISBN 978-82-450-1845-5

Marion Arntzen og Kari Kahrs har skrevet en ny bok om kjønnsidentitet, denne gangen om mennesker født i kvinnekropp, men som har en annen kjønnsidentitet. Forfatterne selv formidler at hensikten er å formidle kunnskap om kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk for å bidra til større åpenhet og medmenneskelighet hos oss alle.

Boken er delt inn i 15 kapitler, hvorav 11 kapitler er personlige historier om mennesker med kjønnsinkongruens. To av kapitlene omhandler den nærmeste familien til en av personene i boken, henholdsvis tvillingsøster og far. De øvrige kapitlene handler om betydningen og tolkingen av ordet kjønn og om forfatternes livsverk: Stensveen ressursenter.

Vi møter 13 personer som forteller sine unike historier. Det er sterke, personlige fortellinger, åpne, usensurerte og usminkede. Jeg blir på ett vis imponert over ærligheten og åpenheten disse menneskene bidrar med, men på en annen side synes jeg at noen av historiene kanskje er litt vel utleverende.

Språket er muntlig, historiene virker litt for lite redigert, og teksten kunne vært strammere. Tidvis blir det for repeterende, nesten litt kjedelig. For meg, som riktignok kjenner feltet ganske godt, ville det vært mer interessant å høre mer om ulikhetene og variasjonene hos personer med kjønnsinkongruens. Det ville gjort boken mer anbefelsesverdig.

Jeg antar at målgruppen primært er andre personer som opplever kjønnsinkongruens. Som lege for mange personer i denne situasjonen er jeg opptatt av *tilhørighet*, og i så henseende er denne boken nyttig. Det å lese om mennesker i samme situasjon, deres opplevelser, erfaringer og omgivelsenes reaksjoner er til uvurderlig hjelp når man sliter. Det vil helt klart føre til at man kan oppleve mindre «minoritetsstress»

For helsepersonell derimot er jeg mer tvilende til om boken er nyttig. Det blir litt for mange parallelle historier uten mer nytte enn å bli litt nærmere kjent med et utvalg mennesker med kjønnsinkongruens.

Kapitlet om tvillingsøsteren er det som gjør størst inntrykk: hun som blir usynlig, som sørger over tapet av søsteren, som strever med å venne seg til å ha en tvillingbror i stedet. Hennes fortelling om hvor lite plass det var til henne i oppveksten er sår lesning.

Alt i alt er dette en bok som nok er viktig for mennesker i målgruppen, men som for alle andre er for lite gjennomarbeidet til å bli interessant.

Thomas Mørk Tønseth

Fastlege, Brynsenglegene
Oslo